

ĈAPITRO 2. Nuntempaj agoj, ecoj, profesioj, bestoj

ROZDZIAŁ 2. Teraźniejsze czynności, cechy, zawody, zwierzęta

W tym rozdziale nauczysz się m.in.:

- zwracać się do innych osób oraz zawierać znajomość;
- tworzyć nazwy osób, które często się czymś zajmują;
- nazywać zawody i zwierzęta;
- mówić, jaki ktoś jest;
- stosować słówko *la*;
- określać położenie rzeczy;
- wyrażać czynności, które się aktualnie dzieją;
- używać rzeczowników i przymiotników w liczbie mnogiej.

NI KONATIĜU

Powiedzcie lub wymyślcie, z jakiego jesteście kraju. Postulcie się wzorem:

Lektoro: Mi estas el Pollando. Kaj vi?

- (el Pollando = z Polski)

Sofia: Mi estas el Belgio. Kaj vi?

Joŝitako: Mi estas el Japanio. Kaj vi?

I. KOMUNIKADO – frazoj, vortoj, reguloj

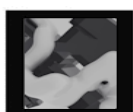
A. Kato en kesto

Kio estas tio?
Tio estas kato en kesto.

Kio estas tio?
Tio estas homo sub granda ĉapelo sur biciklo.

Kio estas tio?
Tio estas bildo super pordo.

Kio estas tio?
Tio estas elefanto sub palmo.

❖ Pytając o rzecz, używa się wyrazu „co”.

Wyraz ten brzmi po esperancku 1

Vortareto (słowniczek):

• en	— w	• el	— z (skądś)	• kun	— z (czymś, kimś)
• sur	— na	• sub	— pod	• super	— nad, ponad
• apud	— obok	• ĉe	— przy	• inter	— pomiędzy
• kesto	— skrzynka	• ĉapelo	— kapelusz	• palmo	— palma
• elefanto	— słoń	• homo	— człowiek	• pordo	— drzwi
• granda	— duży	• nova	— nowy	• alta	— wysoki

Przeprowadzajcie parami dialogi używając słówka z powyższego słowniczka oznaczające położenie oraz przedmioty poznane w Ĉapitro 1, według następujących wzorów. Możecie wykorzystać zamieszczony tam rysunek 4.

A: Kio estas tio?

B: Tio estas fenestro super alta pordo.

C: Kio estas tio?

D: Tio estas virino kun nova biciklo.

E: Kio tio estas?

F: Tio estas krajono inter libro kaj kajero.

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Co to jest?	To jest kot pod biurkiem.
2. Co to jest?	To jest lampa obok kanapy.
3. Co to jest?	To jest obraz na ścianie.
4. Co to jest?	To jest krzesło obok stołu.
5. Kto to jest?	To jest chłopiec z komputerem.
6. Kto to jest?	To jest jego siostra pod palmą.

B. Ĉu vi estas Sofia?

- A: Ĉu vi estas Sofia?
 B: Jes, mi estas Sofia.
 C: Ĉu vi estas Marko?
 D: Ne, mi ne estas Marko, sed Johano.
 E: Pardonu, sinjoro, ĉu vi estas Rikardo Kamp?
 F: Jes.
 G: Pardonu, sinjorino, ĉu vi estas Elizabeta Bon?
 H: Ne, mi estas Ingrid Bel.
 I: Pardonu, Ingrid, ĉu li estas David?
 J: Ne, li ne estas David, sed Karol.

- ❖ Mówiąc o sobie, używamy w języku polskim słówka „ja”, czyli po esperancku .....
 Zwracając się do jakiejś osoby, mówimy po polsku „ty” lub „pan”/„pani”; zwracając się do jakiejś osoby po esperancku, mówimy 2

Zadawajcie sobie nawzajem podobne pytania. Ĉwiczenie to może przybrać formę zgadywanki: próbujcie odgadnąć prawdziwe lub wymyślone imię któregoś z uczniów.

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Czy ty jesteś Piotr?	Tak, (ja) jestem Piotr.
2. Czy ty jesteś Anna?	Nie, (ja) nie jestem Anna. Jestem Katarina.
3. Przepraszam pana, czy pan jest Filipo Lan?	Nie, (ja) nie jestem.
4. Przepraszam, czy ty jesteś Georgo?	Nie, (ja) nie jestem Georgo, lecz Gregoro.
5. Przepraszam panią, czy pani jest Maria Flor?	Nie, nie jestem Maria Flor, lecz Ursula Flor.
6. Czy ty jesteś Małgorzata?	Tak, (ja) jestem.

C. Laboristo instruas futbaliston labori...

Instruisto kantas kun kantistino, laboristo laboras kun futbalisto kaj darvinisto dancas kun politikistino. Kaj vi?

Przeczytajcie kolejno na głos, po jednej linijce, podane wyrazy, a potem odpowiedzcie, jaka częśćka oznacza osobę, która często czymś się zajmuje, zwłaszcza zawodowo, albo jest zwolennikiem jakiejś koncepcji, poglądu, doktryny:

instrui	—	uczyć	instruisto	—	nauczyciel
			instruistino	—	nauczycielka
kanti	—	śpiewać	kantisto	—	śpiewak, piosenkarz
			kantistino	—	śpiewaczka, piosenkarka
labori	—	pracować	laboristo	—	pracownik; robotnik
futbalo	—	piłka nożna	futbalisto	—	piłkarz
politiko	—	polityka	politikistino	—	polityczka
Darvino	—	Darwin	darwinisto	—	darwinista

❖ *Instrui, kanti, labori, verki* itd. to wyrazy, wyrażające stan lub czynność w sposób abstrakcyjny, tzw. bezokoliczniki.

Bezokoliczniki esperanckie mają końcówkę **3**

❖ *Częstka oznaczająca osobę, która często czymś się zajmuje albo jest zwolennikiem jakiejś doktryny* — to **4**

Powiedz lub napisz, jak rozumiesz wyrazy w prawej kolumnie:

verki	—	tworzyć (dzieło), pisać (utwór)	verkisto	—	.....
			verkistino	—	.....
pentri	—	malować	pentristino	—	.....
komponi	—	komponować	komponisto	—	.....
kuraci	—	leczyć	kuracisto	—	.....
sporto	—	sport	sportisto	—	.....
dento	—	zęb	dentisto	—	.....

Aldonaj ekzemploj (przykłady dodatkowe):

vojaĝi	—	podróżować	vojaĝisto	—	.....
muziko	—	muzyka	muzikisto	—	.....
scienco	—	nauka	sciencisto	—	.....
ĵurnalo	—	dziennik (gazeta)	ĵurnalisto	—	.....
arto	—	twórczość artystyczna. sztuka	artista	—	.....

D. Ĉu Izabela nun dormas?

A: Ĉu vi nun lernas?

B: Jes, mi lernas.

C: Ĉu vi nun skribas?

D: Jes, mi tajpas.

E: Ĉu Izabela nun dormas?

F: Ne, ŝi ne dormas — ŝi ripozas.

G: Ĉu Marteno nun desegnas?

H: Ne, li ne desegnas — li pentras.

❖ *Lernas, skribas, tajpas, ripozas i dormas* to czasowniki w czasie teraźniejszym.

Takie czasowniki mają w języku esperanto końcówkę **5**

Vortareto:

• skribas — <i>piszę (ogólnie)</i>	• dormas — <i>śpię</i>	• ripozas — <i>odpoczywam</i>
• tajpas — <i>piszę na klawiaturze</i>	• desegnas — <i>rysuję</i>	• pentras — <i>maluję</i>

Zadawajcie sobie nawzajem podobne pytania. Oprócz powyższych, możecie użyć następujących czasowników:

• vivas (<i>żyję</i>)	• manĝas (<i>jem</i>)	• trinkas (<i>piję</i>)
• ripozas (<i>odpoczywam</i>)	• iras (<i>idę</i>)	• veturas (<i>jadę</i>)
• laboras (<i>pracuję</i>)	• studas (<i>studuję</i>)	• amas (<i>kocham</i>)
• dancas (<i>tańczę</i>)	• scias (<i>wiem</i>)	• pensas (<i>myślę</i>) 6

Aldonaj ekzemploj (przykłady dodatkowe):

• promenas (<i>spaceruję</i>)	• silentas (<i>milczę</i>)	• kuras (<i>biegnę</i>)
• biciklas (<i>jeżdżę na rowerze</i>)	• kuiras (<i>gotuję</i>)	• purigas (<i>sprzątam</i>)
• stiras (<i>prowadzę samochód</i>)	• kuŝas (<i>leżę</i>)	• kverelas (<i>któćę się</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Czy Krystyna teraz śpi?	Nie, ona tańczy.
2. Czy ty teraz pracujesz?	Tak, pracuję.
3. Czy Rikardo teraz pisze?	Tak, on pisze.
4. Czy Eliza teraz maluje?	Nie, ona pisze (na klawiaturze).
5. Czy Artur teraz siedzi?	Tak, on je.
6. Czy ty leżysz?	Tak, leżę i myślę.
7. Czy on idzie?	Nie wiem.
8. Czy Oksana studiuje?	Nie, ona pracuje.

E En lito kuŝas tre bela knabino

Bela kantistino staras kun mikrofono.
En lito ripozas tre inteligenta knabino.

Konata aktoro vivas en Parizo. **7**

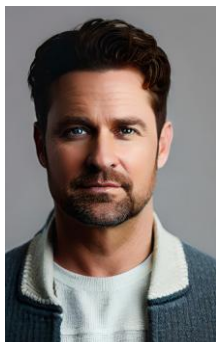
Fama poeto sidas en fotelo.

Stefano Lup ne estas simpatia homo.

Sub palmo ne iras energia virino.

En aŭto ne veturas tre bona ŝoforo.

Petro ne estas tre amika knabo.

❖ *Bela, konata, fama, energia, amika* to przymiotniki.

Przymiotniki esperanckie mają końcówkę **8**

Vortareto:

• tre — <i>bardzo</i>	• ŝoforo — <i>szofer</i>	• mikrofono — <i>mikrofon</i>
• bela — <i>ładny</i>	• bona — <i>dobry</i>	• simpatia — <i>sympatyczny</i>
• energia — <i>energiczny</i>	• amika — <i>przyjazny</i>	• inteligenta — <i>inteligentny</i>

Wypowiadajcie kolejno podobne zdania. Stosujcie prawdziwe lub fikcyjne imiona i nazwiska osób, a także poznane zawody.

Oto inne cechy osób do wykorzystania:

• talenta (<i>utalentowany, uzdolniony</i>)	• populara (<i>popularny</i>)
• fama (<i>sławny</i>)	• konata (<i>znany</i>)
• kompetenta (<i>kompetentny</i>)	• solida (<i>solidny</i>)
• pacienca (<i>cierpliwy</i>)	• serioza (<i>poważny</i>)
• amuza (<i>zabawny, śmieszny</i>)	• gaja (<i>wesoły</i>)
• agrabla (<i>przyjemny, miły</i>)	• belaspekta (<i>urodziwy, przystojny</i>)
• ĉarma (<i>czarujący, uroczy</i>)	• ĝentila (<i>grzeczny</i>)
• eksterordinara (<i>wyjatkowy</i>)	• malica (<i>złośliwy</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Obok mnie stoi czarująca kobieta.
2. Ewa nie jest bardzo dobrą studentką.
3. Popularny pisarz Roman Pom żyje na wsi.
4. Nie jestem cierpliwym człowiekiem.
5. Oto idzie bardzo przystojny mężczyzna.
6. Jesteś bardzo złośliwy.
7. On nie jest grzeczny, ale jest utalentowany.

F. Leono kaj tigro estas bestoj

Eŭropo kaj Azio estas kontinentoj.

Pollando kaj Italio estas landoj.

Varsovio kaj Krakovo estas urboj.

Schengen kaj Istebna estas vilaĝoj.

Amazono kaj Nilo estas riveroj.

Everesto kaj Kilimanĝaro estas montoj.

Leono kaj tigro estas bestoj.

❖ *Kontinentoj, landoj, urboj, vilaĝoj* itd. to rzeczowniki w liczbie mnogiej.

Esperanckie rzeczowniki w liczbie mnogiej mają końcówkę **9**

Wypowiadajcie podobne zdania, podajac po dwie nazwy kontyentów, krajów, miast, rzek, szczytów górskich i zwierząt.

*Wykorzystujcie nazwy podane w Ĉapitro 1, nazwy zwierząt na rysunku **5.**, a także poniższe:*

KONTINENTOJ (KONTYNTENTY):

- Antarkto
- Oceanio

LANDOJ (KRAJE):

- Anglio
- Belorusio (*Białoruś*)
- Filipinoj
- Litovio (*Litwa*)
- Nederlando (*Holandia*)
- Svislando (*Szwajcaria*)
- Aŭstrio
- Belgio
- Finnlando
- Meksiko
- Norvegio
- Ukrainio

MONTOJ (SZCZYTY GÓRSKIE):

- Elbruso
- K2 (*czytaj: ko-du*)

URBOJ (MIASTA):

- Amsterdamo
- Ĉikago
- Kijivo (*Kijów*)
- Munkeno (*Monachium*)
- Oslo
- Venecio
- Bruselo (*Bruksela*)
- Ĝenevo
- Kopenhago
- San-Francisko
- Vieno (*Wiedeń*)

RIVEROJ (RZEKI):

- Amuro
- Elbo (*Łaba*)
- Misisipo
- Sejno (*Sekwana*)
- Dnepro
- Kongo
- Odro
- Temso (*Tamiza*)

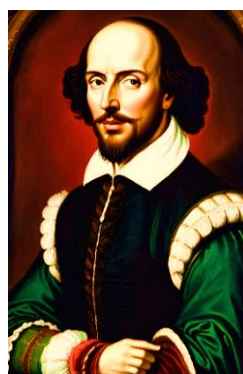
PLIFIRMIGO

Wyraż poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Wiedeń i Monachium to miasta.
2. Sekwana i Kongo to rzeki.
3. Antarktyda i Australia to kontynenty.
4. Holandia i Szwajcaria to kraje.
5. Antylopa i żyrafa to zwierzęta.
6. K2 i Elbrus to góry.

G. Famaj homoj

Ŝekspiro kaj Bach estas famaj viroj. 10

Kleopatra kaj Johana de Arko (*france: Jeanne d'Arc*) estas famaj virinoj.

Sur bildoj estas elegantaj aŭtoj.

Romo kaj Ateno estas belaj urboj.

Tajlando kaj Jamajko estas ekzotikaj landoj.

Futbalo kaj hokeo estas popularaj sportoj.

Homoj sur monto kaj *Domo sub palmoj* estas tre bonaj filmoj.

Aventuro kun Anna kaj *Vojaĝo kun Petro* estas tre interesaj libroj.

❖ *Grandaj, famaj, belaj, ekzotikaj* itd. to przymiotniki w liczbie mnogiej.

Esperanckie przymiotniki w liczbie mnogiej mają końcówkę 11

Wypowiadajcie podobne zdania, podając po dwa nazwiska, nazwy miast, krajów, samochodów, sportów, a także prawdziwe bądź fikcyjne tytuły filmów lub książek.

Oto nazwy innych sportów:

• teniso (<i>tenis</i>)	• tabloteniso (<i>tenis stołowy</i>)	• boksado (<i>boks</i>)
• atletiko (<i>lekkoatletyka</i>)	• gimnastiko	• biciklado (<i>kolarstwo</i>)
• naĝado (<i>pływanie</i>)	• skiado (<i>narciarstwo</i>)	• grimrado (<i>wspinaczka</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. *Maria w Paryżu i Wuj Georgo* to zabawne książki.
2. *Greta Gen* i *Paula Negr* to słynne aktorki.
3. *Tadeo Jar* i *Petro Turn* to znani pisarze.

4. Henriko i Ivona to bardzo przyjazne osoby.
5. Simono i Paŭlo nie są poważnymi chłopcami.
6. *Pianista* i *Kobieta w kapeluszu* to bardzo interesujące filmy.

H. Venecio estas romantika

- A: Kia estas Venecio?
 B: Ĝi estas romantika.
 C: Kia estas Karlo?
 D: Li estas tre naiva.
 E: Kia knabino estas Elizabeta?
 F: Ŝi estas kaprica.
 G: Kia estas via ĉefo?
 H: Li estas terura.
 I: Kiaj estas viaj amikoj?
 J: Ili estas tre simpatiaj.

❖ Pytając o cechę, używa się wyrazu „jaki”. Wyraz ten brzmi po esperancku 12

Vortareto:

• romantika — romantyczny	• naiva — naiwny
• kaprica — kapryśny	• terura — okropny
• eleganta — elegancki	• ĵaluza — zazdrosny

Zadawajcie sobie nawzajem podobne pytania o miasta, kraje, o wspólnych znajomych bądź też o znane osobistości. Odpowiadając możecie obok dotąd poznanych określić cech wykorzystać także następujące:

• moderna (<i>nowoczesny</i>)	• ambicia (<i>ambitny</i>)
• saĝa (<i>mądry</i>)	• originala (<i>oryginalny</i>)
• kuraĝa (<i>odważny</i>)	• brua (<i>hataśliwy</i>)
• elokventa (<i>elokwentny</i>)	• egoisma (<i>samolubny</i>)
• nervoza (<i>nerwowy</i>)	• impertinenta (<i>bezczelny</i>)

PLIFIRMIGO

Wyraź poniższe zdania po esperancku i porównaj z rozwiązaniami w Solvoj de la taskoj.

1. Jaka jest Urszula?	Jest oryginalna.
2. Jaki jest Jan?	Jest samolubny.
3. Jakim przyjacielem jest Georgo?	Mądrym.
4. Jakie jest twoje miasto?	Jest bardzo ładne.
5. Jakie są twoje siostry?	Są urocze.
6. Jaką poetką jest Suzana Voj?	Utalentowaną.

II. LINGVAJ AVENTUROJ

NI KONVERSACIU

1.

A: Jen estas kesto.

Kio estas en la kesto? **10**

B: En la kesto estas kato.

A: Ĉu la kato kuŝas?

B: Ne, ĝi staras.

A: Jen staras domo.

Kio estas en la domo?

B: En la domo estas ĉambro.

A: Kiu dormas en la ĉambro?

B: Mia kuzo dormas.

A: Jen estas palmo.

Kiu sikdas sub la palmo?

B: Mia amiko sur elefanto.

A: Ĉu la elefanto estas granda?

B: Jes, tre granda.

Przeprowadzajcie parami podobne dialogi. Możecie wykorzystać rysunek **5.**

2.

A: Pardonu, ĉu tio estas Romano Pom?

B: Jes.

A: Li estas ĵurnalisto, ĉu ne? **14**

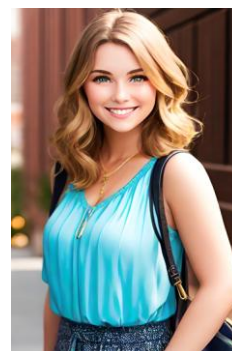
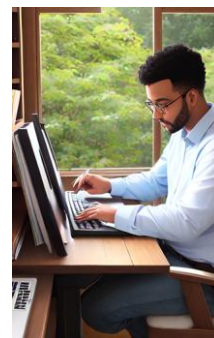
B: Ne, li estas verkisto.

A: Pardonu, ĉu ŝi estas Paŭla Fiŝ?

B: Jes.

A: Ŝi estas instruistino, ĉu ne?

B: Ne, ŝi estas studentino.

A: Pardonu, sinjoro, ĉu li estas Filipino Lan?

B: Ne. Li estas Marteno Plum.

Li estas konata sportisto.

A: Ĉu?

15

A: Pardonu, sinjorino, ĉu tio estas Barbara San?

B: Ne. Tio estas Eva Blank. Ŝi estas fama vojaĝistino.

A: Ĉu?

Przeprawadzajcie podobne dialogi o jakiejś nieznaney wam osobie. Można podawać imiona i nazwiska osób prawdziwych lub fikcyjnych. Wymieniajcie poznane dotychczas nazwy zawodów oraz przymiotniki. Fikcyjne esperanckie imiona i nazwiska:

• Rikardo Kamp

• Ivona Gast

• Andreo Muŝ

• Johana Ĉen

• Leonardo Kar

• Kristina Salt

• Henriko Ret

• Magdalena Kest

• Adamo Pel

3.

A: Ĉu du plus du egalas kvar?

2 + 2 = ...

B: Jes.

A: Dek ok minus sep estas dek, ĉu ne?

18 - 7 = ...

B: Ne, estas dek unu.

A: Ĉu okcent okdek ok plus cent du estas naŭcent naŭdek naŭ?

888 + 102 = ...

B: Mi ne scias.

Vortareto:

• plus — plus

• minus — minus

• egalas — równa się

Przeprawadzajcie podobne dialogi na dodawanie i odejmowanie liczb od 0 do 1000, np.

10 + 30 = ...

404 - 303 = ...

671 - 170 = ...

199 + 801 = ...

35 - 15 = ...

404 + 303 = ...

100 - 100 = ...

123 + 456 = ...

BAZA VORTPROVIZO BILDOFORME

Wybierz z listy poniżej właściwe wyrazy i wpisz je w ramkach pod odpowiednim rysunkiem. Niektóre wyrazy do tego tematu nie pasują. Już użyty wyraz zaznaczaj w kwadraciku (np. ☑). Staraj się zapamiętać jak najwięcej słówek z danej tematyki – przydadzą się.

4. PROFESIOJ KAJ OKUPOJ

Zawody i zajęcia

☐ policisto	☐ doktoro	☐ sportistino	☐ bakisto	☐ lernanto	☐ ŝoforo
☐ lernantino	☐ knabino	☐ oficisto	☐ studentino	☐ pensiulo	☐ aktoro
☐ specialisto	☐ studento	☐ kuracisto	☐ burokrato	☐ instruisto	☐ estro

Traduko de esperantaj vortoj el la listo supre:

· policjant	· doktor	· sportsmenka	· piekarz	· uczeń	· szofer
· uczennica	· dziewczynka	· urzędnik	· studentka	· emeryt	· aktor
· specjalista	· student	· lekarz	· biurokrata	· nauczyciel	· kierownik

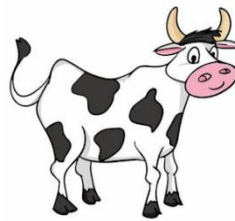
5. BESTOJ

Zwierzęta

☐ hundo	☐ bovino	☐ katino	☐ tigri	☐ kuniko	☐ kanguruo
☐ krokodilo	☐ kokino	☐ vulpo	☐ elefantino	☐ koko	☐ fiŝo
☐ ĝirafa	☐ arbo	☐ elefanto	☐ ŝafo	☐ kapro	☐ urso
☐ muŝo	☐ cikonio	☐ papilio	☐ leporo	☐ leono	☐ cervo
☐ kato	☐ ĉevalo	☐ birdo	☐ serpento	☐ floro	☐ rano

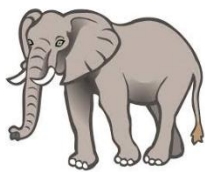

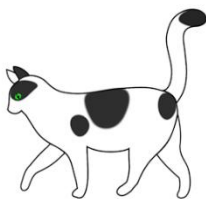

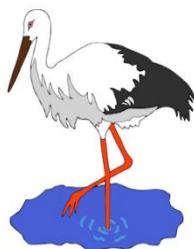

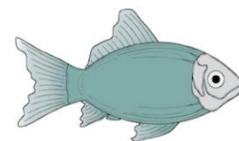

Traduko de esperantaj vortoj el la listo supre:

· pies	· krowa	· kotka	· tygrysica	· królik	· kangur
· krokodyl	· kura	· lis	· słońca	· kogut	· ryba
· żyrafa	· drzewo	· stoń	· owca	· koza	· niedźwiedz
· mucha	· bocian	· motyl	· zając	· lew	· jelen
· kot	· koń	· ptak	· wąż	· kwiat	· żaba

NI LEGAS KUN KOMPRENO

Przeczytaj tekst o dwóch osobach. Następnie zapoznaj się ze słowniczkiem i przeczytaj uważnie tekst ponownie, ale nie tłumacz go. Potem wpisz do tabelki ich zawód, co najmniej jedną cechę i wykonywaną w tej chwili czynność.

6. PROGRAMISTO KAJ ARTISTINO

Patriko Fer estas programisto. Li laboras en informadika firmao. Li estas bona kaj kompetenta juna specialisto. Nun li estas tre okupita. Li interparolas kun grava kliento.

Lucia Ros estas artistino. Ŝi estas talenta pianistino, originala pentristino kaj interesa poetino. Ŝi estas tre eksterordinara persono. Nun ŝi ne laboras. Ŝi biciklas en parko.

Vortareto:

• programisto — <i>programista</i>	• firmao — <i>firma</i>	• juna — <i>młody</i>
• pianistino — <i>pianistka</i>	• kliento — <i>klient</i>	• grava — <i>ważny</i>
• informadiko — <i>informatyka</i>	• persono — <i>osoba</i>	• okupita — <i>zajęty</i>

Patriko Fer		<i>kompetenta</i>	
Lucia Ros	<i>artistino</i>		

TION ONI LEGAS EN ESPERANTO

7.

JeLe Sentokaoso

01. Muzo	2:09	
02. Diru al mi	1:41	
03. Sentokaoso	3:23	Jenja Wilke :
04. Nun liberas mi	2:17	Kantado, violono, gitaro
05. Tango de amoro	2:02	Lena Wilke :
06. Diablotango	2:18	Kantado, piano, blovharmoneko,
07. Duonkoro	4:03	metalofo, gitaro
08. Mia steleto	2:42	Lisa Mallow :
09. Nur gojo	3:37	violoncelo
10. La vivo	3:17	

Muziko kaj versoj : Lena Wilke

Mike Heschke : registrado, miksado

Lysann Vahrenhold : pentrado **Dieter Wilke :** diskoproduktado

POR AŬSKULTADO KAJ REPRODUKTO

- 8.** *Posłuchaj dwukrotnie nagrany tekst (zeskanuj kod QR znajdujący się obok i włącz nagranie) lub czytanego przez prowadzącego zajęcia. Przy drugim słuchaniu patrz na tekst. Potem sam przeczytaj po cichu. Następnie zasłoń tekst i odtwórz go pisemnie wstawiając w drugiej części w miejsce kropek brakujące elementy. Na koniec wpisz liczbę całkowicie poprawnych uzupełnień do podsumowania na dole zadania.*

Rusio estas tre granda lando. Ĝi estas en Eŭropo kaj en Azio. Everesto estas tre alta monto. Ĝi estas en Ĉinio kaj en Nepalo. Danubo estas tre longa rivero en Eŭropo. Ĝi fluas tra Germanio, Aŭstrio, Slovakio, Hungario, Kroatio, Serbio, Bulgario kaj Rumanio.

Rusio est... tre grand... land... | Ĝi est... en Eŭropo kaj en Azio. | Everesto est... tre alt... mont... | Ĝi est... en Ĉinio kaj en Nepalo. | Danubo est... tre long... river... en Eŭropo. | Ĝi flu... tra Germanio... ...ŭstrio... ...lovakio... ...ungario... ...Kroatio... Serbio... Bulgario kaj Rumanio...

Liczba całkowicie poprawnych uzupełnień: / 23

Vortareto:

• longa — *długi*

• fluas — *płynie*

• tra — *przez*

PAROLPRAKTIKO

- 9.** *Wykonaj w języku esperanto jedno z poniższych zadań (uwzględnij: imię, zawód, zainteresowania).*
1. *Opisz kilka prawdziwych lub fikcyjnych osób.*
  2. *Ktoś jest zajęty, a ktoś inny wolny. Powiedz, co te dwie osoby robią.*
  3. *Jesteś na przyjęciu. Zapoznaj się z kimś z obecnych. Rolę tej osoby odegra nauczyciel.*
  4. *Opowiedz o dwóch osobach, wzorując się na tekście Ni legas kun kompreno.*

SKRIBOPRAKTIKO

- 10.** *Przepisz poniższy tekst, układając wyrazy w zdaniach we właściwej kolejności. Dodaj odpowiednie znaki przestankowe i zamień małą literę na dużą tam, gdzie trzeba. (Pionowa kreska oddziela zdania).*

estas sekretariino ursula |
 en laboras firmao ŝi granda |
 virino lito kuŝas en |
 ursula nun fotelo staras apud |
 kaj tajpas sidas ŝi |
 knabino inter patro dancas frato kaj |

ELPAROLO

- 11.** *Jeśli macie dostęp do Internetu, to najpierw zeskanujcie kod QR (znajdujący się obok), aby wysłuchać [nagrania](#). Następnie wypowiadajcie na głos, pamiętając o niezmiękczeniu spółgłosek przed -i.*

tio, kio, poezio, radio, Varsovio

kie, tie, junio, julio, simpatie

Maria, hodiaŭ, ambicia, energia, krias

kiu, tiu, neni, kri, scius

- 11.** png   **11.** pdf

PROVERBOJ KAJ DIRAĴOJ

- 12.** *Do wyrażonych po esperancku przystów i powiedzeń dopasuj polskie odpowiedniki.*

Amo estas blinda.

Człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi.

Homo pafas, Dio trafas.

Wysoki jak brzoza, a głupi jak koza.

Kresko mamuta, sed saĝo liliputa.

Miłość jest ślepa.

RESUMA TESTO

Wykonaj wszystkie poniższe zadania, nie korzystając z rozwiązań zamieszczonych w kluczu do zadań. Po tym, w trakcie sprawdzania odpowiedzi grupowo lub indywidualnie, wpisz pod zadaniem w kratce ile odpowiedzi było całkowicie prawidłowych, a potem podlicz na końcu działu. Jeśli wynik wynosi mniej niż 1/3 to musisz powtórzyć odpowiednie partie materiału.

13. Uzupelnij.

1. Ĉu tio estas .....?

Jes.

2. .... Italia?

.....

3. ....?

Ne. Tio estas .....

4. .... tablo?

..... . Tio estas .....

Liczba poprawnych odpowiedzi: / 8

14. Uzupelnij, wstawiajĉ mi, vi, li, ŝi, ĝi lub la.

1. Pardonu, ĉu ..... estas Magdalena Pir?
2. Jen iras Henriko kaj Ivona. .... estas kantistino, kaj ..... estas programisto.
3. Saluton, ... estas Gregoro.
4. Jen estas Rio-de-Janejro. .... estas granda kaj tre bela.
5. Tio estas krokodilo kaj tigro . .... estas verda kaj ..... tigro flava.

6. Eva kaj Adamo nun laboras. .... tajpas kaj ..... lernas.

7. .... sidas apud ..... tablo. .... kuŝas sur.... sofo.

Liczba poprawnych odpowiedzi: /13

15. *Uzupelnij, wstawiajgc kiu, kio, kia, kiaj.*

1. A: ..... estas via frato?

B: Li estas saĝa.

2. C: ..... tio estas?

D: Tio estas mia nova lampo.

3. E: ..... staras apud la muro?

F: Tio estas Eŭgeno Fort.

4. G: ..... estas viaj instruistoj?

H: Ili estas tre agrablaj.

Liczba poprawnych odpowiedzi: / 4

16. *Przetłumacz.*

1. Kto ty jesteś?

2. Bardzo ważna osoba.

3. Naprawdę?

4. Ja jestem programistą.

5. On jest pisarzem, nieprawdaż?

6. Ona plotkuje z przyjaciółką.

Liczba poprawnych odpowiedzi: / 6

17. *Dopasuj polskie odpowiedniki do podanych wyrazów esperanckich, wpisując w nawiasy właściwe numery.*

(1) dancisto (2) kuiristo (3) libristo (4) ĉarmo (5) desegnisto

(6) biciklisto (7) purigistino (8) malico (9) pordisto (10) horloĝisto

( ) rysownik ( ) księgarz ( ) zegarmistrz ( ) rowerzysta ( ) złośliwość

( ) tancerz ( ) sprzętaczką ( ) urok, czar ( ) kucharz ( ) portier,
odźwierny

Liczba poprawnych odpowiedzi: /10

Suma poprawnych odpowiedzi: /41

III. ALDONO POR LA LERNANTO

LINGVOUZAĴ KLARIGOJ

- ❶ **Kio** (wymowa: ki-o) — co. **Kio estas tio?** — Co to jest?

Za pomocą **Kio estas tio?** lub **Kio tio estas?** pytamy o ogólną nazwę wskazywanej rzeczy lub tego co jest uwidocznione np. na rysunku, ilustracji, zdjęciu.

- ❷ **Mi** — ja, **vi** — ty (także: pan, pani).

Zaimka **vi** używamy przy zwracaniu się do kogoś — niezależnie od tego, czy mówimy danej osobie po imieniu, czy też jesteśmy z nią na pan, pani. Chcąc nadać wypowiedzi ton uprzejmości, można dodać *sinjoro* lub *sinjorino* (proszę pana, proszę pani), np.

Kiu vi estas, sinjoro?

Jes, sinjorino.

Kim pan jest (proszę pana)?

Tak, proszę pani.

- ❸ Bezokolicznik w języku esperanto ma końcówkę **-i**.

- ❹ Częstka **-ist-** służy m.in. do tworzenia nazwy wykonawcy zawodu lub powtarzającej się czynności, a także zwolennika doktryny, koncepcji, poglądu lub prądu intelektualnego bądź społecznego. Ta częstka słowotwórcza to przyrostek, czyli element dodawany po głównej części wyrazu (np. po rdzeniu). W nazwach kobiet po **-ist-** dodajemy jeszcze przyrostek **-in-**.

DLA CIEKAWYCH

W społeczności esperanckiej używane jest określenie raŭ**isto**. Nazwa pochodzi od miejscowości Rauma w Finlandii, gdzie w roku 1980 w czasie kongresu młodzieży esperanckiej ogłoszony został Manifest proklamujący tożsamość i podmiotowość użytkowników języka esperanto zbliżoną do mniejszości językowych. W aspekcie językowym Manifest ten może więc być traktowany jakby był pewną doktryną, a ściślej prądem kulturowo-społecznym w społeczności esperanckiej, a raumiści to jego bardziej lub mniej świadomi zwolennicy.

- ❺ Wszystkie czasowniki esperanckie w czasie teraźniejszym mają końcówkę **-as**, np. *estas*, *laboras*, *ripozas*, *dormas*, *lernas*, niezależnie od zaimka osobowego, z którym występują. Dlatego w języku esperanto czasownikowi musi towarzyszyć rzeczownik albo zaimek osobowy (w języku polskim zaimek można opuścić). Na przykład polskie „jestem” przetłumaczymy nie jako *estas*, lecz *mi estas*, „telefonujesz” nie jako *telefonas*, lecz *vi telefonas* itd.
- ❻ W języku polskim piszemy *benzyna*, *konstrukcja*, *komfort*, *szansa*, *inżynier*, *kunszt*, *czynsz*, ale niektórzy często wymawiają *bęzyna*, *kąstrukcja*, *kąfort*, *szãsa*, *ĩnżynier*, *kűszt*, *czýsz* (samogłoska przed *n/m* staje się w tych wyrazach nosowa, a samo *n/m* zanika).

Tego nawyku fonetycznego nie należy przenosić do esperanta, czyli *n/m* musi być wyraźnie wymówione, np. **beNzino** (nie: bęzino), **koNstrui** (nie: kąstrui), **koMforta** (nie: kąforta), **kaNzono** (nie: kãzono), **iNstruisto** (nie: ĭstruisto).

- 7 Esperanckie wyrazy oznaczające nazwę zawodu są najczęściej tworzone od innego wyrazu i wtedy pomaga przyrostek **-ist-**. Są jednak również wyrazy, które same przez się oznaczają osobę, i wtedy przyrostek **-ist-** jest zbędny, np.

<i>aktoro</i>	– aktor
<i>poeto</i>	– poeta
<i>biologo</i>	– biolog
<i>astronomo</i>	– astronom

ale:

<i>fizikisto</i>	– fizyk
<i>matematikisto</i>	– matematyk

- 8 Przymiotniki esperanckie mają w liczbie pojedynczej końcówkę **-a**, np.

<i>bona</i>	— dobry, dobra, dobre
<i>granda</i>	— duży, duża, duże; wielki, wielka, wielkie
<i>energia</i>	— energiczny, energiczna, energiczne

- 9 W liczbie mnogiej rzeczowniki esperanckie mają końcówkę **-j**, np.

<i>vilaĝo</i>	— wieś
<i>vilaĝoj</i>	— wsie

- 10 Nazwiska sławnych postaci historycznych pisane alfabetem łacińskim można w języku esperanto podawać w pisowni oryginalnej, np.:

Shakespeare, Bach, Rembrandt, Beethoven, Goethe, Picasso, Chopin, Kopernik

lub zesperantyzowanej:

Ŝekspiro, Baĥo, Rembranto, Betoveno, Goeto, Pikaso, Ŝopeno, Koperniko.

- 11 Przymiotniki esperanckie przybierają w liczbie mnogiej końcówkę **-j**, np.

<i>bona</i>	— dobry, -a, -e
<i>bonaj</i>	— dobrzy, dobre

W języku esperanto, podobnie jak w wielu językach europejskich, przymiotnik określający rzeczownik musi być z nim zgodny co do liczby i przypadku.

- 12 **Kia** (wymowa: ki-a) — jaki.

- 13 **la** — gdy nadajemy przekaz językowy (tj. gdy mówimy lub piszemy) o jakimś obiekcie, obiekt ten może być odbiorcy przekazu (tj. osobie słuchającej lub czytającej) znany albo nie. Aby zaznaczyć, że chodzi nam o obiekt mu znany, tj. właśnie ten, a nie żaden inny noszący tę samą nazwę, używa się w języku esperanto przed danym rzeczownikiem słówka **la**, zwanego w gramatyce przedimkiem określonym. Nie ma on w języku polskim odpowiednika. Rozpatrzmy dwa zdania:

*Jen libro kaj gazeto. **La** libro estas angla, kaj **la** gazeto estas pola.*

Oto książka i gazeta. Książka jest angielska, a gazeta jest polska.

W pierwszym zdaniu przedstawiamy komuś dwa nieznanne mu obiekty: jakąś książkę i jakąś gazetę (odbiorca przekazu językowego jeszcze się z tymi egzemplarzami nie zetknął – nie oglądał ich, nie czytał itp.). W zdaniu drugim podajemy cechy przedstawionych, a więc znanych już odbiorcy obiektów. W języku esperanto przed ich nazwami użyto słówka **la**, które znaczy mniej więcej: ten (obiekt), o którym wiesz. Użycie słówka **la** przed rzeczownikiem sygnalizuje odwołanie się nadawcy przekazu językowego do wiedzy jego odbiorcy o danym obiekcie.

14 ... , ĉu ne — ..., czyż nie? ..., nieprawda(ż)?

15 Ĉu? jako samodzielne pytanie komunikuje zdziwienie, zaskoczenie wypowiedzią rozmówcy, czasem niedowierzenie, i odpowiada polskim: Naprawdę?, Tak?, Czyżby?

SOLVOJ DE LA TASKOJ

PLIFIRMIGO (ekzemplaj solvoj)

A.

1. Kio tio estas?	Tio estas kato sub skribotablo.
2. Kio tio estas?	Tio estas lampo apud sofo.
3. Kio tio estas?	Tio estas bildo sur muro.
4. Kio tio estas?	Tio estas seĝo apud tablo..
5. Kiu tio estas?	Tio estas knabo kun komputilo.
6. Kiu tio estas?	Tio estas lia fratino sub palmo.

B.

1. Ĉu vi estas Petro?	Jes, mi estas Petro.
2. Ĉu vi estas Anna?	Ne, mi ne estas Anna. Mi estas Katarina.
3. Pardonu, sinjoro, ĉu vi estas Filipino Lan?	Ne, mi ne estas.
4. Pardonu, ĉu vi estas Georgo?	Ne, mi ne estas Georgo, sed Gregoro.
5. Pardonu, sinjorino, ĉu vi estas Maria Flor?	Ne, mi ne estas Maria Flor, sed Ursula Flor.
6. Ĉu vi estas Margareta?	Jes, mi estas.

D.

1. Ĉu Kristina nun dormas?	Ne, ŝi dancas.
2. Ĉu vi nun laboras?	Jes, mi laboras.
3. Ĉu Rikardo nun skribas?	Jes, li skribas.
4. Ĉu Eliza nun desegnas?	Ne, ŝi tajpas.
5. Ĉu Arturo nun sidas?	Jes, li manĝas.
6. Ĉu vi kuŝas?	Jes, mi kuŝas kaj pensas.
7. Ĉu li iras?	Mi ne scias.
8. Ĉu Oksana studas?	Ne, ŝi laboras.

E.

1. Apud mi staras ĉarma virino.
2. Eva ne estas tre bona studentino.

3. Populara verkisto Romano Pom vivas en vilaĝo.
4. Mi ne estas pacienca homo.
5. Jen iras tre belaspekta viro.
6. Vi estas tre malica.
7. Li ne estas ĝentila, sed estas talenta.

F.

1. Vieno kaj Munkeno estas urboj.
2. Sejno kaj Kongo estas riveroj.
3. Antarkto kaj Aŭstralio estas kontinentoj.
4. Nederlando kaj Svislando estas landoj.
5. Antilopo kaj ĝirafoj estas bestoj.
6. K2 kaj Elbruso estas montoj.

G.

1. *Maria en Parizo kaj Onklo Georgo* estas amuzaj libroj.
2. Greta Gen kaj Paŭla Negr estas famaj aktorinoj.
3. Tadeo Jar kaj Petro Turn estas konataj verkistoj.
4. Henriko kaj Ivona estas tre amikaj personoj.
5. Simono kaj Paŭlo ne estas seriozaj knaboj.
6. *Pianisto kaj Virino en ĉapelo* estas tre interesaj filmoj.

H.

1. Kia estas Ursula?	Ŝi estas originala.
2. Kia estas Johano?	Li estas egoista.
3. Kia amiko estas Georgo?	Saĝa.
4. Kia estas via urbo?	Ĝi estas tre bela.
5. Kiaj estas viaj fratinoj?	Ĉarmaj.
6. Kia poetino estas Suzana Voj?	Talenta.

6. NI LEGAS KUN KOMPRENO

Patriko Fer	programisto	kompetenta, bona, juna	interparolas
Lucia Ros	artistino	talenta, originala, interesa, eksterordinara,	biciklas

10. SKRIBOPRAKTIKO

Ursula estas sekretariino. Ŝi laboras en granda firmao.

Virino kuŝas en lito.

Ursula nun staras apud fotelo. Ŝi sidas kaj tajpas.

Knabino dancas inter patro kaj frato.

12. PROVERBOJ KAJ DIRAĴOJ

Amo estas blinda.
Homo pafas, Dio trafas.
Kresko mamuta, sed saĝo liliputa.

Miłość jest ślepa.
Człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi.
Wysoki jak brzoza, a głupi jak koza.

RESUMA TESTO (ekzemplaj solvoj)

- 13.** 1. Kajero
2. Ĉu tio estas | Jes.
3. Ĉu tio estas .....o | pordo.
4. Ĉu tio estas | Ne. | seĝo.

- 14.** 1. vi   2. ŝi | li   3. mi   4. Ĝi
5. la | la   6. li | ŝi   7. li | la | ŝi | la

- 15.** 1. Kia   2. Kio   3. Kiu   4. Kiaj

- 16.** 1. Kiu vi estas?   4. Mi estas programisto
2. Tre grava persono.   5. Li estas verkisto, ĉu ne?
3. Ĉu?   6. Ŝi klaĉas kun amikino.

- 17.** (1) tancerz   (2) kucharz   (3) księgarz   (4) urok, czar
(5) rysownik   (6) rowerzysta   (7) sprzętaczką   (8) złośliwość
(9) portier, odźwierny   (10) zegarmistrz